

Diskuse k Bílé knize terciárního vzdělávání 2009 o volbě rektora

Před dvěma lety, v únoru a březnu 2009, byl pro účely diskuse k Bílé knize terciárního vzdělávání po jejím projednání ve vládě 26.1.2009 proveden **průzkum názorů předsedů Akademických senátů na způsob volby rektora**. V souvislosti s právě začínající (březen 2011) veřejnou diskusí k Pracovnímu návrhu věcného záměru zákona o vysokých školách jsou připojeny dva dokumenty z jednání I. a II. Akademického fóra (26.2.2009, 26.3.2009)

Názory předsedů Akademických senátů na způsob volby rektora (25.2.2009)

1. České vysoké učení technické v Praze

prof. Ing. Petr Konvalinka, CSc:

... předsednictvo AS ČVUT pro volbu preferuje bod e) volba rektora tak jak tomu bylo dosud – pouze AS – důvod je jasný – AS je demokraticky volený orgán university, v jejímž zájmu koná a má tedy možnost volbou ovlivnit její chod.

Bod d) vypadá z bodů schválených vládou na první pohled přijatelně, ale míchají se zde různé způsoby delegování pravomocí – volba a jmenování – a to je velmi problematické.

2. Univerzita Palackého v Olomouci

Doc. RNDr. Roman Kubínek, CSc.

... Dle mého názoru převládá názor, že by SR, v podobě, jakou mají dnes, neměly do voleb vstupovat a rozhodně ani zásadněji ovlivňovat chod univerzit. Vyplyvá to z nedůvěry v jejich členy, kteří by těžili z tohoto výsadního postavení. ...

3. Akademie výtvarných umění v Praze

Doc. PhDr. Jiří T. Kotalík, CSc.

Volím variantu e) – jiný způsob volby.

4. Česká zemědělská univerzita v Praze

Doc. Ing. Jiří Remeš, Ph.D.

... vybírám variantu e). Preferuji současný stav (volba rektora akademickým senátem univerzity), který považuji za plně vyhovující, zejména s ohledem na to, že akademický senát je vrcholným voleným (demokratickým) orgánem samosprávy univerzity a volba rektora je jedno z jeho nejdůležitějších pravomocí zajišťujících mimo jiné i autonomii univerzity.

.....

Současnou úpravu by bylo možné rozšířit např. tak, že kandidáta na funkci rektora by mohla navrhnout i správní, či vědecká rada univerzity.

.....

Osobně si myslím, že vysoký podíl varianty d) je způsobený také tím, že v alternativních odpovědích tohoto průzkumu není stávající způsob volby rektora uveden (což od tvůrců BKTV nepovažuji za korektní) a varianta d je přitom od tohoto stavu ze všech navržených možností nejméně vzdálena.

5. Technická univerzita v Liberci

Doc. Ing. Zdeněk Plíva, Ph.D.

... Možnosti A), B) i C) mi nepřipadají hodné akademického prostředí, ani demokratické, zavání to protektorátem. ...

6. Ostravská univerzita v Ostravě

Mgr. Pavel Drozd, Ph.D.

V případě, že bychom museli nějakým způsobem měnit stávající systém, připadá mi možnost d) nejméně bolestná a stejný názor mi sdělili někteří z kolegů.přikládám článek

..., Pravděpodobně jej znáte. „Manažeři proti škole. Nová česká reforma opakuje velký britský omyl.“

7. Slezská univerzita v Opavě

RNDr. Jindřich Vaněk, Ph.D....

K otázce volby rektora se nekloním k žádné ze zmiňovaných variant. Myslím si, že stávající způsob ustanovování rektora je vyhovující. vycházím z toho, že výběr nebo volba rektora jmenovaným orgánem je potlačením demokratických principů a autonomie VŠ.

Navíc, správní rady nejen v dnešním pojetí, ale i v navrhovaném plní spíše funkce dozorčích rad, bez zainteresovanosti na výsledcích školy a bez odpovědnosti za chybná rozhodnutí. V tom musím podpořit stanoviska jiných VŠ, například UK, že se jedná o snahu prosadit vliv politických reprezentací a lobbistických skupin na vývoj VŠ.

Z mého pohledu je alarmující snaha omezit vliv vědeckých, popř. uměleckých rad na VŠ, právě ve prospěch skupin mimo VŠ.

Způsob volby rektora Průzkum názorů předsedů AS (25.2.2009)

Bílá kniha terciárního vzdělávání, verze projednaná vládou dne 26.1.2009, s. 39.

„79. Základní podmínky pro výběr rektora by měly být stanoveny v zákoně a mohou být stanoveny odlišně pro jednotlivé typy institucí. V úvahu přicházejí zejména tyto varianty základních podmínek:

- a) výběr rektora konkursem vyhlášeným správní radou;
- b) volbou rektora správní radou z návrhů podaných členy správní rady;
- c) volbou rektora správní radou z návrhů podaných akademickým senátem (a případně vědeckou radou);
- d) volbou rektora na společném zasedání správní rady a akademického senátu z návrhů obou těles.“

Varianta „e) jiný způsob“ není v BKTV uvedena, byla nabídnuta navíc ke čtyřem variantám a, b, c, d, uvedeným v Bílé knize.

Způsob volby rektora Průzkum názorů předsedů AS (25.2.2009)					
	a	b	c	d	e
ČVUT	0	0	0	0	9
ČZU	1	0	0	18	9
AVU	0	0	0	0	1
TUL	0	0	0	0	1
UP	0	0	0	6	8
OU	0	0	0	0	3
SU	0	0	0	0	1
Celkem	1	0	0	24	32

Údaje u ČVUT, ČZU, UP a OU zahrnují vyjádření i dalších členů Akademického senátu.

Předsedové Akademických senátů se vyjádřili bez výjimky pro jinou variantu (e), žádný z nich se nevyjádřil pro některou z variant nabídnutých Bílou knihou. ...

1–Tři modely přípravy zákonů. 2–Sbor volitelů rektora.

Martin Černohorský

1. Modely přípravy zákonů.

1. Tvorbě zákonů v oblasti vzdělávání a výzkumu by prospělo soustavné sledování aktuální zákonné úpravy s registrací ustanovení, jejichž změna je žádoucí. Místem vhodným pro registraci takových ustanovení je nejen Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, ale i legislativní komise akademických senátů, legislativní komise vrcholných akademických institucí, například Rady vysokých škol, a podobná místa v institucích, které mají zájem a jsou schopny být v legislativě aktivní.

2. Návrhy legislativních změn od jednotlivých ustanovení až k celým zákonům mohou vypracovat jak jednotlivci a různé skupiny ad hoc, tak instituce, především ty, které chtějí být samosprávné, popřípadě sdružení takových institucí.

3. Nazraje-li doba ke změně stávající legislativy, mělo by to být především ministerstvo, které bude ne-li iniciátorem, tak organizátorem, resp. koordinátorem prací při tvorbě nového zákona, a ve snaze o jejich kvalitu aktivizovat existující potenciál nejen ve vlastním aparátu, ale i ve vnějších prostředích akademických i jiných

4. Je skutečností, že různými návrhy, samostatně vypracovanými v oblasti své působnosti, disponují nebo po oznámení či výzvě může během několika měsíců disponovat nepochybně Rada vysokých škol, Česká konference rektorů, Akademie věd, a spontánně také další instituce, například i jen jedna univerzita nebo sdružení několika vysokých škol.

5. **Akademická komunita má možnost zorganizovat vytvoření společného návrhu,** konkrétně společný návrh Rady vysokých škol, České konference rektorů a Akademie věd.

6. Vedení ministerstva, má-li vedle uplatňování své moci také zájem o co nejhodnotnější využití existujícího tvůrčího potenciálu, může získat kromě vlastního materiálu návrhy nejen z akademické komunity, ale i z jiných prostředí, a od prvopočátku operovat se všemi návrhy, zveřejněnými v plném rozsahu, a eventuálně korigovanými v diskusích v nejrůznějších prostředích, umožněných plným zveřejněním prvotních návrhů bez účelového utajování některých jejich jednotlivostí.

Tři modely:

1. Otevřený model – normální: V naznačeném postupu se ministerstvo, reprezentující zájem státu, chová jako kvalifikovaný koordinátor, postupující s maximální otevřeností, bez potřeby pod různými záminkami cokoli tajit. Výsledkem součinnosti autorských kolektivů pak může být odborně bezchybný a obsahově obecně prospěšný návrh, který v odborných diskusích plně obstojí a získá oprávněnou podporu, aniž je uplatňováno formální mocenské postavení kohokoli.

2. Polootevřený model – příklad pseudodemokracie: Různá místa mají možnost vyjádřit se k materiálu, který jako celek byly ministerstvem připraven a poté naráz zveřejněn nebo postupně zveřejňován. Ministerstvo podle svého uvážení může postupovat i tak, že připomínky prostě přijme nebo nepřijme a svůj původní záměr uplatní bez ohledu na obsah formálně lege artis proběhlé procedury.

3. Uzavřený model – „osvícený panovník“?: Na návrhu pracují jen ti, koho si ministerstvo samo zjednálo, nikdo další do návrhu, předaného k realizaci, nezasahuje.

Otevřený model nebo model jemu podobný by měl být samozřejmostí.

Poseminární (26. 3. 2009) dodatek:

Současné i nadcházející potíže doprovázející projednávání Reformy terciárního vzdělávání jsou důsledky manažersky vadného mocenského rozhodování o její přípravě prostřednictvím

Individuálního projektu zadaného bez výběrového řízení nebo jeho analogie úzké uzavřené skupině, pro předmětnou tematiku odborně nedostatečně vybavené. Vadnost rozhodování je umocněna nepřiměřeně vysokými disponibilními prostředky 92 mil. Kč s problematickým alokováním některých položek zakódovaným už v primárních rozhodnutích a materiálech.

2. Sbor volitelů rektora

Volba rektora sborem volených a delegovaných volitelů.

K volbě rektora ustaví vysoká škola sbor volitelů. Pro zastoupení orgánů, grémií a skupin (akademické senáty, správní rada, vědecká rada, studenti, asistenti, docenti, profesori, správní zaměstnanci, ...) stanoví statut vysoké školy klíč, přisuzující každé uvažované složce počet volených nebo jmenovaných volitelů, s možnostmi od sta procent až po nulu (sborem volitelů může být například jen akademický senát nebo jen správní rada, nebo je sbor volitelů složen z volitelů delegovaných z různých skupin, jimž se přisoudí určitý počet míst).

Vnitřní předpis konkrétní vysoké školy, respektující její specifika, stanoví jednotlivosti, například fakultativnost využití práva delegovat do sboru určitý počet volitelů (hypotetický příklad: studenti mohou být někde, resp. v některém období natolik pasivní, že o aktivity akademického senátu se nezajímají; být ve sboru volitelů nemusí být jejich povinností, může to být jen jejich právem).